

# Nem több erdőre, hanem több mozaikosságra van szüksége a Homokhátságnak

A Homokhátság szárazodásával párhuzamosan egyre élesebben merül fel a kérdés: több vagy kevesebb fára van szükség a Kiskunságban? Egy magyar kutatás szerint a fák és cserjék jelenléte jelentősen növelheti a gyepek ellenálló képességét az aszályokkal szemben. Ugyanakkor a nagy kiterjedésű faültetvények kiszáríthatják a mélyebb talajrétegeket és csökkenthetik a biodiverzitást. Erdős László, a HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont tudományos főmunkatársa szerint a megoldást nem a teljes fásítás vagy a teljes fátlanság, hanem az erdők, cserjések és gyepek természetes mozaikja jelentheti.

Napjainkban egyre több szó esik a Kárpát-medencét sújtó vízhiányról, a kiskunsági Homokhátság különösen rossz helyzete pedig már-már közhelyes. Itt az elmúlt évtizedek során már észrevehetően nőtt az éves középhőmérséklet, ami a párolgás révén már önmagában is szárazodást eredményez. Az éves csapadékmennyiségben egyelőre nem mutatható ki trendszerű változás, de az előrejelzések szerint egyre kevesebb esőre lehet számítani, különösen nyáron. A kiskunsági terepmunkák során az elmúlt években, de különösen az idei nyáron egyre elkeserítőbb látvány fogadja a kutatókat: még természetvédelmi területeken járva is mind gyakrabban lehet olyan területeket látni, ahol egyáltalán nem látszik élő növényzet, vagy csak néhány idegenhonos inváziós faj dacol az aszályal.

## A fák hatása túlér a lombkoronán

Némi reményre ad okot a HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont szakembereinek Gyalus Adrienn vezető szerzőségével megjelent [közleménye](#). A kutatók a Kiskunsági Nemzeti Park fülöpházi egységében vizsgálták, hogy a 2022-es különösen erős aszály milyen hatást gyakorolt a gyepek uralkodó fűfajaira. Az már korábban is ismert volt, hogy az erdőfoltok, vagy akár a magányos fák és cserjék alatt mérséklődnek a szélsőségek, kisebb a napközbeni forróság, magasabb a páratartalom, és a felső talajréteg több nedvességet tartalmaz a fásszáruaktól mentes gyepekhez képest.

Ez a tanulmány viszont arra világít rá, hogy **a fásszáru növényzet nemcsak közvetlenül a fák és cserjék alatt, hanem kissé távolabb is segítheti a gyepek fűfajainak túlélését**. Ha egy adott gyepterület közelében több a fásszáru növény, akkor az aszály jelentősen kisebb pusztítást végez a fűvek körében. Vagyis egy fákkal és bokrokkal tarkított tájban a gyepek ellenálló-képessége (rezisztenciája) lényegesen nagyobb a szélsőségesen száraz időszakokkal szemben, mint egy fátlan és cserjétlen vidéken.

## Ami védi a gyepeket, száríthatja a talajt

Ezen a ponton az ökológia iránt érdeklődő olvasó esetleg zavarba jöhet. Hiszen éppen mostanában jelentek meg olyan kutatási eredmények, amelyek a kiskunsági fásítás pusztító ökológiai következményeire mutatnak rá. A fák jóval többet párologtatnak, mint a lágyszáru növények. Ezért, bár a fák alatt a felső talajréteg nedvességtartalma kedvező, a mélyben a talaj olyan száraz lehet, hogy az ökológusok [már felszín alatti sivatagok kialakulásáról beszélnek](#). A faültetvényeknek ráadásul általában igen kicsi a biodiverzitása és egyszerű a szerkezete.

Összefoglalva tehát: a fák megvédik a gyepeket és mérséklék az éghajlati szélsőségeket, ugyanakkor kiszárítják az alsó talajrétegeket és kicsi a diverzitásuk.

Akkor most kellenek fák a Kiskunságba, vagy nem kellenek?! A kérdésre a válasz az, hogy fákra szükség van a Kiskunságban, de nem mindegy, hogy milyen mértékben, milyen fafajokra, és milyen mintázatban. A nagy kiterjedésű faültetvények ugyanannyira kedvezőtlenek itt, mint a végeláthatatlan fátlan pusztaságok.

## Sem nem erdő, sem nem puszta -aktívan alakított, mozaikos táj

**A Kiskunság természetes növényzete erdők és gyepek finom léptékű mozaikja. Cserjékkel tarkított facsoportok alakítanak ki eszményi tájat a köztük elhelyezkedő fátlan részekkel.** A zárt faültetvények erőltetését érdemes lenne kerülni, az idegenhonos fajok – különösképpen az akác és a fenyő – telepítését pedig mihamarabb be kéne szüntetni. Ahol a már meglevő faültetvények a természetes folyamatok következtében fokozatosan felnyílnak, kiritkulnak, ott lehetőséget kell adni a mozaikos erdő-gyep mintázat újbóli kialakulására.

Ahol viszont szép gyepek díszlenek, de a fásszárúakat a tájhasználat (pl. túllegeltetés) visszaszorította, ott érdemes lenne aktívan is segíteni kisebb erdőfoltok kialakulását. Őshonos cserjék telepítésével például olyan helyek hozhatók létre, ahol a fák magoncai bizonyos fokú védeltséget élveznek a legelő állatoktól és az időjárási szélsőségektől addig, amíg megerősödnek.

Azt talán nem is kell külön kiemelni, hogy ahol a többé-kevésbé eredeti erdőpuszta fákából, cserjékből és lágyszárúakból álló változatos mozaikja természetközeli állapotában máig fennmaradt, ott mindent meg kell tenni a megőrzésük érdekében.

A Homokhátságban az erdők, cserjések és gyepek mozaikja nem azért fontos, mert néhány hóbortos ökológusnak ez van kedvére, hanem azért, mert az ilyen tájak a legéletképesebbek az egyre melegebbé és egyre szárazabbá váló klímában.

**Erdős László** ökológus, fő kutatási területe a növényközösségek biológiai sokfélesége és természetvédelmi szerepe. Jelenleg a HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont tudományos főmunkatársa és a Debreceni Egyetem tudományos munkatársa. Kutatói ösztöndíjak keretében dolgozott Ausztriában, Horvátországban és az Amerikai Egyesült Államokban. Mintegy 120 tudományos közlemény szerzője. Természetvédelemmel kapcsolatos tárgyakat oktat az Eötvös Loránd Tudományegyetemen és a Pécsi Tudományegyetemen.

Sajtókapcsolat:

- Erdős László tudományos főmunkatárs
- HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont
- erdos.laszlo@ecolres.hu

Eredeti tartalom: Másfélfok

Továbbította: Helló Sajtó! Üzleti Sajtószolgálat

Ez a sajtóközlemény a következő linken érhető el:

<https://hellosajto.hu/?p=33704>